

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ «ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ»

Errico Malatesta

Αγαπητέ σύντροφε

Είδα τελικά το γράμμα που μου έστειλες πριν από τουλάχιστον ένα χρόνο, σχετικά με τη κριτική μου στο Σχέδιο για την οργάνωση μιας Γενικής Ένωσης των αναρχικών, το οποίο εκδόθηκε από μια ομάδα Ρώσων αναρχικών του εξωτερικού και είναι γνωστό στο κίνημά μας με το όνομα της «Πλατφόρμας».

Γνωρίζοντας την κατάσταση μου όπως εσύ, θα έχεις αναμφίβολα καταλάβει γιατί δεν απάντησα.

Δεν μπορώ να πάρω μέρος όπως θα ήθελα στη συζήτηση των ζητημάτων που μας ενδιαφέρουν περισσότερο, επειδή η λογοκρισία με εμποδίζει από το να λαμβάνω είτε τις εκδόσεις που είναι σοβαρά ανατρεπτικές είτε τα γράμματα τα οποία ασχολούνται με πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα, και μόνο μετά από μεγάλα διαστήματα και από τυχαία συμβάντα ακούω την μακρινή ηχώ αυτών που οι σύντροφοι λεν και κάνουν. Έτσι, ήξερα ότι η «Πλατφόρμα» και η κριτική μου σε αυτήν συζητήθηκαν ευρύτατα, αλλά ήξερα ελάχιστα ή τίποτα από αυτά που είχαν ειπωθεί• και το γράμμα σου είναι το πρώτο γραπτό κείμενο για το θέμα που έχω καταφέρει να δω.

Αν μπορούσαμε να αλληλογραφούμε ελεύθερα, θα σου ζητούσα, πριν να μπούμε σε συζήτηση, να διευκρινήσεις τις απόψεις σου οι οποίες, ίσως λόγω ατελούς μετάφρασης των Ρωσικών στα Γαλλικά, μου φαίνονται να είναι κάπως δυσνόητα. Αλλά καθώς τα πράγματα έχουν όπως έχουν, θα απαντήσω σε ότι έχω καταλάβει, και ελπίζω ότι θα έχω αργότερα τη δυνατότητα να δω την απάντησή σου.

Εκπλήσσεσαι που δεν αποδέχομαι την αρχή της συλλογικής ευθύνης, η οποία πιστεύεις ότι είναι μια θεμελιακή αρχή η οποία οδηγεί, και πρέπει να οδηγεί τους επαναστάτες του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος.

Από την πλευρά μου, αναρωτιέμαι τι μπορεί να σημαίνει αυτή η έννοια της συλλογικής ευθύνης από τα χείλη ενός αναρχικού.

Ξέρω ότι οι στρατιωτικοί έχουν τη συνήθεια να αποδεκατίζουν ομάδες επαναστατών στρατιωτών ή στρατιωτών που έχουν συμπεριφερθεί άσχημα αντίκρου στον εχθρό πυροβολώντας τους χωρίς διακρίσεις. Ξέρω ότι οι αρχηγοί του στρατού δεν έχουν ηθικούς δισταγμούς για να καταστρέψουν χωριά ή πόλεις και να σφάξουν ολόκληρους πληθυσμούς, περιλαμβανομένων παιδιών, επειδή κάποιος προσπάθησε να εκφράσει αντίσταση στους εισβολείς. Γνωρίζω ότι μέσα στους αιώνες οι κυβερνήσεις έχουν με διάφορους τρόπους απειλήσει και εφαρμόσει το σύστημα της συλλογικής ευθύνης για να σταματήσουν εξεγέρσεις, να απαιτήσουν φόρους κλπ. Και αντιλαμβάνομαι ότι αυτό θα ήταν ένα αποτελεσματικό μέσο εκφοβισμού και καταπίεσης.

Αλλά πώς μπορούν άνθρωποι οι οποίοι αγωνίζονται για ελευθερία και δικαιοσύνη να μιλούν για συλλογική ευθύνη όταν μπορούν μόνο να ενδιαφερθούν με ηθική ευθύνη, είτε φυσική τιμωρία ακολουθεί είτε όχι!!!

Αν, για παράδειγμα, σε μια σύγκρουση με μια σπλισμένη εχθρική δύναμη ο διπλανός μου να δράσει σαν ένας δειλός, ίσως κάνει κακό σε μένα και σε όλους, αλλά η ντροπή μπορεί να είναι μόνο δική του γιατί έχασε το κουράγιο να διατηρήσει τον ρόλο που ανέλαβε. Αν σε μια συνομιλία ένας συνωμότης γίνει προδότης και στείλει τους συντρόφους του στη φυλακή, είναι οι προδομένοι υπεύθυνοι για τον προδότη;

Η «Πλατφόρμα» λέει: «Ολόκληρη η ένωση είναι υπεύθυνη για την επαναστατική και πολιτική δραστηριότητα του κάθε μέλους και κάθε μέλος θα είναι υπεύθυνο για την επαναστατική και πολιτική δραστηριότητα της Ένωσης».

Μπορεί αυτό να συμβιβαστεί με τις αρχές της αυτονομίας και της ελεύθερης πρωτοβουλίας τις οποίες οι αναρχικοί πρεσβεύουν; Λοιπόν απαντάω: «Αν η Ένωση είναι υπεύθυνη για ότι κάνει το κάθε μέλος της, πώς μπορεί να επιτρέψει σε κάθε άτομο μέλος της και στις διάφορες ομάδες την ελευθερία να εφαρμόσουν το κοινό πρόγραμμα με τον τρόπο που αυτές θεωρούν καλλίτερο; Πώς μπορεί κάποιος να είναι υπεύθυνος για μια δράση αν δεν έχει τα μέσα να την εμποδίσει; Επομένως, η Ένωση και στο όνομά της η Διοικητική Επιτροπή, θα πρέπει να ελέγχει τη δράση του κάθε μέλους και να το διατάζει τι να κάνει και τι όχι• και καθώς η αποδοκιμασία μετά το γεγονός δεν μπορεί να διορθώσει μια προηγούμενα αποδεκτή ευθύνη, κανείς δεν θα μπορεί να κάνει τίποτα πριν να έχει εξασφαλίσει το

προχώρα, την έγκριση της επιτροπής. Και από την άλλη πλευρά, μπορεί ένα άτομο να αποδεχτεί ευθύνη για τις δράσεις μιας συλλογικότητας πριν να γνωρίζει τι πρόκειται να γίνει και αν δεν μπορεί να την σταματήσει κάνοντας κάτι το οποίο αποδοκιμάζει;»

Αναμφίβολα αποδέχομαι και υποστηρίζω την άποψη ότι ο καθένας που συνδέεται και συνεργάζεται με άλλους για έναν κοινό σκοπό πρέπει να νιώθουν την ανάγκη να συντονίσουν τις δράσεις τους με αυτές των συντρόφων τους και να μην κάνουν οτιδήποτε μπορεί να βλάψει τη δουλειά των άλλων και, έτσι, τον κοινό σκοπό• και σέβεται τις συμφωνίες οι οποίες έχουν γίνει – εκτός από όταν επιθυμεί να εγκαταλείψει την συνεργασία όταν προκύπτουν διαφορές απόψεων ή αλλάζουν οι περιστάσεις ή συγκρούσεις πάνω στις προτιμώμενες μεθόδους κάνουν την συνεργασία αδύνατη ή αναποτελεσματική. Ακριβώς όπως υποστηρίζω ότι αυτοί που δεν νιώθουν και δεν εφαρμόζουν αυτό το καθήκον θα πρέπει να πεταχτούν από την συνεργασία.

Ίσως, μιλώντας για τη συλλογική ευθύνη, εννοείς ακριβώς αυτή την αρμονία και αλληλεγγύη που πρέπει να υπάρχει ανάμεσα στα μέλη μιας συνεργασίας. Και αν αυτό είναι όλο, η έκφρασή σου αντιστοιχεί, κατά τη γνώμη μου, σε λάθος χρήση της γλώσσας, αλλά βασικά θα ήταν μόνο μια ασήμαντη φρασεολογική ερώτηση και η συμφωνία σύντομα θα επιτευχθεί.

Η πραγματικά σημαντική ερώτηση που προκύπτει στο γράμμα σου αφορά τη λειτουργία («τον ρόλο») των αναρχικών στο κοινωνικό κίνημα και τον τρόπο που σχεδιάζουν να την φέρουν σε πέρας. Αυτό είναι ένα βασικό ζήτημα λόγου ύπαρξης του αναρχισμού και πρέπει κάποιος να είναι ξεκάθαρος στο τι εννοεί.

Ρωτάς αν οι αναρχικοί πρέπει (στο επαναστατικό κίνημα και την κομμουνιστική οργάνωση της κοινωνίας) να αναλάβουν έναν καθοδηγητικό και συνεπώς υπεύθυνο ρόλο, ή να περιορίσουν τους εαυτούς τους στο να είναι ανεύθυνοι βοηθητικοί.

Το ερώτημά σου με άφησε μπερδεμένο, επειδή στερείται ακρίβειας. Είναι δυνατό να κατευθύνεις μέσω συμβουλών και παραδειγμάτων, αφήνοντας τους ανθρώπους – έχοντας τη δυνατότητα και τα μέσα να ικανοποιούν οι ίδιοι τις δικές τους ανάγκες – να υιοθετούν τις μεθόδους και τις λύσεις μας αν είναι, ή μοιάζουν να είναι, καλύτερες από αυτές που προτείνουν και εκτελούνται από άλλους. Αλλά είναι επίσης δυνατό να κατευθύνεις παίρνοντας τη διοίκηση, με το να γίνεις μια κυβέρνηση και να επιβάλεις τις ιδέες και τα ενδιαφέροντα ενός με αστυνομικές μεθόδους. Με ποιόν τρόπο θέλεις να κατευθύνεις;

Είμαστε αναρχικοί επειδή πιστεύουμε ότι η κυβέρνηση (κάθε κυβέρνηση) είναι ένα κακό, και ότι δεν είναι δυνατό να κερδίσεις ελευθερία, αλληλεγγύη και δικαιοσύνη χωρίς ελευθερία. Δεν μπορούμε συνεπώς να αναρριχηθούμε στην κυβέρνηση και πρέπει να κάνουμε ότι είναι δυνατό για να εμποδίσουμε άλλους – τάξεις, κόμματα ή άτομα – να πάρουν την εξουσία και να γίνουν κυβερνήσεις.

Η υπευθυνότητα των ηγετών, μια έννοια με την οποία μου φαίνεται ότι θέλεις να εγγυηθείς ότι ο δήμος είναι προστατευμένος από τις καταχρήσεις και τα λάθη του, δεν σημαίνει τίποτα για μένα. Αυτοί που είναι στην εξουσία δεν είναι πραγματικά υπεύθυνοι εκτός από όταν βρίσκονται αντιμέτωποι με μια επανάσταση, και δεν μπορούμε να κάνουμε την επανάσταση κάθε μέρα, και γενικά αυτό συμβαίνει μόνο αφού η κυβέρνηση έχει κάνει όσο κακό μπορούσε να κάνει. Θα έχεις καταλάβει ότι απέχω πολύ από το να σκέφτομαι ότι οι αναρχικοί πρέπει να είναι ικανοποιημένοι με το να είναι απλοί βοηθοί άλλων επαναστατών που, μη όντας αναρχικοί, φυσικά φιλοδοξούν να γίνουν η κυβέρνηση.

Αντιθέτως, πιστεύω ότι εμείς, οι αναρχικοί, αποδεικνύοντας την εγκυρότητα του προγράμματός μας, πρέπει να προσπαθήσουμε υπερβολικά να επιδράσουμε ώστε να οδηγήσουμε το κίνημα μπροστά προς την πραγματοποίηση των ιδανικών μας. Αλλά αυτή η επιρροή πρέπει να κερδιθεί κάνοντας περισσότερα και καλύτερα από άλλους, και θα είναι χρήσιμη μόνο αν κερδιθεί με αυτόν τον τρόπο.

Σήμερα πρέπει να εμβαθύνουμε, αναπτύξουμε και προπαγανδίσουμε τις ιδέες μας και να συσπειρώσουμε τις δυνάμεις μας σε μία κοινή δράση. Πρέπει να δράσουμε μέσα στο εργατικό κίνημα ώστε να προλάβουμε να μην περιοριστεί και διαφθαρεί από την αποκλειστική επιδίωξη μικρών βελτιώσεων συμβατών με το καπιταλιστικό σύστημα• και πρέπει να δράσουμε με τρόπο που να συμβάλει στην προετοιμασία για έναν συνολικό κοινωνικό μετασχηματισμό. Πρέπει να εργαστούμε με τις ανοργάνωτες, και ίσως μη δυνάμενες να οργανωθούν, μάζες για να ξυπνήσουμε το πνεύμα της εξέγερσης και την επιθυμία και ελπίδα για μια ελεύθερη και χαρούμενη ζωή. Πρέπει να ξεκινήσουμε και να υποστηρίξουμε όλα τα κινήματα που τείνουν να εξασθενούν τις δυνάμεις του Κράτους και του καπιταλισμού και να αυξάνουν το πνευματικό επίπεδο και τις υλικές συνθήκες των εργατών. Πρέπει, με δυο λόγια, να ετοιμάζουμε και να ετοιμάζουμε τους εαυτούς μας, ηθικά και υλικά, για την επαναστατική δράση η οποία θα ανοίξει τον δρόμο του μέλλοντος.

Και ύστερα, στην επανάσταση, πρέπει να πάρουμε ενεργό μέρος (αν είναι δυνατό πριν και πιο αποτελεσματικά από τους άλλους) στον θεμελιώδη υλικό αγώνα και να τον οδηγήσουμε στα έσχατα όριά του καταστρέφοντας όλες τις καταπιεστικές δυνάμεις του Κράτους. Πρέπει να ενθαρρύνουμε τους εργάτες να πάρουν την κατοχή των μέσων παραγωγής (γη, ορυχεία, εργοστάσια και εργαστήρια, μέσα μεταφοράς κτλ) και τον αποθεμάτων των βιομηχανικών αγαθών• να οργανώσουν άμεσα, μόνοι τους, μια δίκαιη διανομή των καταναλωτικών αγαθών και την ίδια ώρα να προμηθεύουν προϊόντα για εμπόριο ανάμεσα στις κομμούνες και τις περιοχές και για τη συνέχιση και ένταση της παραγωγής και όλων των χρήσιμων για το δήμο υπηρεσιών. Πρέπει με κάθε δυνατό τρόπο και σύμφωνα με τις τοπικές συνθήκες και δυνατότητες, να προωθήσουμε δράση από τις εργατικές ενώσεις, τις κοπερατίβες, τις εθελοντικές ομάδες – ώστε να εμποδίσουμε την ανάγκη νέων εξουσιαστικών δυνάμεων, νέων κυβερνήσεων, να αντιπαχθούμε σε αυτές βίαια αν χρειαστεί, αλλά πάνω απ' όλα να τις καταστήσουμε άχρηστες. Και όπου δεν βρίσκουμε ικανοποιητική πλειοψηφία ανάμεσα στους ανθρώπους και δεν μπορούμε να εμποδίσουμε την επανεγκαθίδρυση του Κράτους με τους εξουσιαστικούς του θεσμούς και τα εξαναγκαστικά του σώματα, πρέπει να αρνηθούμε να πάρουμε μέρος ή να τα αναγνωρίσουμε, εξεγειρόμενοι ενάντια στην επιβολή τους και απαιτώντας πλήρη αυτονομία για τους εαυτούς μας και για όλες τις διαφωνούσες μειονότητες. Με άλλα λόγια, πρέπει να παραμείνουμε σε μια πραγματική ή δυνητική κατάσταση εξέγερσης και, μη δυνάμενοι να κερδίσουμε στο παρόν, πρέπει τουλάχιστον να ετοιμαζόμαστε για το μέλλον.

Είναι αυτό που εννοείς στο κομμάτι που λες οι αναρχικοί πρέπει να πάρουν μέρος στην προετοιμασία και επιτυχία της επανάστασης;

Απ' ότι ξέρω από σένα και το έργο σου κλείνω να πιστέψω ότι έτσι είναι.

Αλλά όταν βλέπω ότι στην Ένωση που υποστηρίζεις υπάρχει μία Διοικητική Επιτροπή για να δίνει ιδεολογική και οργανωτική κατεύθυνση στην συνεργασία προσβάλλομαι από την αμφιβολία ότι θέλεις επίσης να δεις, μέσα στο γενικό κίνημα, ένα κεντρικό σώμα το οποίο, με έναν εξουσιαστικό τρόπο, υπαγορεύει το θεωρητικό και πρακτικό πρόγραμμα της επανάστασης.

Αν αυτό είναι σωστό απέχουμε παρασάγκας.

Η οργάνωσή σου, ή το διοικητικό σου όργανο, ίσως αποτελείται από αναρχικούς αλλά δεν μπορούν να γίνουν τίποτα άλλο από μια κυβέρνηση. Πιστεύοντας, με απόλυτα καλή πίστη, ότι είναι απαραίτητοι για τον θρίαμβο της επανάστασης, θα θέσουν σαν προτεραιότητά τους την κατοχύρωση ότι είναι σε καλή θέση και αρκετά δυνατοί για να επιβάλλουν τις επιθυμίες τους. Θα δημιουργήσουν αναμφίβολα οπλισμένα σώματα για της σωματική τους άμυνα και μια γραφειοκρατία για να εκτελεί τις εντολές τους και στη διαδικασία θα παραλύσουν το λαϊκό κίνημα και θα σκοτώσουν την επανάσταση.

Αυτό είναι νομίζω αυτό που συνέβη στους Μπολσεβίκους.

Εδώ είμαστε. Πιστεύω ότι το σημαντικό δεν είναι η επιτυχία των σχεδίων μας, των ιδεών και των ουτοπιών μας, τα οποία σε κάθε περίπτωση χρειάζονται την επιβεβαίωση της εμπειρίας και μπορεί να τροποποιηθούν από την εμπειρία, ανεπτυγμένη και προσαρμοσμένη στις πραγματικές ηθικές και υλικές συνθήκες του χρόνου και του τόπου. Αυτό που μετράει περισσότερο είναι ότι οι άνθρωποι, άντρες και γυναίκες χάνουν το αγελαία(προβατίσια) ένστικτά και συνήθειές τα οποία χιλιάδες χρόνια σκλαβιάς τους έχουν ενσταλάξει, και μαθαίνουν να σκέφτονται και να δρουν ελεύθερα. Και πάνω ειδικά σε αυτό το μεγάλο έργο της ηθικής απελευθέρωσης πρέπει να αφιερώσουν τους εαυτούς τους οι αναρχικοί.

Ευχαριστώ για την προσοχή που έδωσες στο γράμμα μου και, ελπίζω να ακούσω περισσότερα από σένα, σου στέλνω τους εγκάρδιους χαιρετισμούς μου.

Il Risveglio (Γενεύη), Δεκέμβρης 1929